

Liftinstituut over keuring, inspectie en certificering

KEURING VAN THEATERINSTALLATIES NUT EN NOODZAAK

De veiligheid van theaterinstallaties is een cruciale factor op en rond de podia. Over de noodzaak van inspecties of keuringen bestaat weinig verschil van mening, en dat certificering zin heeft wordt zelden betwist. Maar wat mag en moet is lang niet altijd duidelijk. De auteurs, beiden werkzaam voor het Liftinstituut, proberen enige helderheid te scheppen.

Inspectie, keuring en certificering zijn drie nauw verwante begrippen die nogal eens door elkaar worden gebruikt alsof ze ongeveer hetzelfde zouden betekenen. Dat schept verwarring en onduidelijkheid, overigens zeker niet alleen in de theaterbranche. Wat is het verschil tussen deze drie begrippen? En is keuring, inspectie of certificering noodzakelijk, of zelfs verplicht? Op basis van welke wetgeving? Wie kan en mag dit uitvoeren? In dit artikel proberen wij antwoord te geven op deze vragen. Eerst definiëren we bovenstaande begrippen. We geven aan wie deze activiteiten mag verrichten en wat hiervoor de wettelijke basis is. Afsluitend bespreken we de rol van het Liftinstituut hierin.

Definities

Verwarrend genoeg worden de begrippen inspectie, keuring en certificering door veel betrokkenen, inclusief de wetgever, door elkaar gebruikt. De definities die wij hieronder geven, zijn de interpretatie van het Liftinstituut. Het voordeel is dat ze in ieder geval duidelijkheid scheppen.

Inspectie: het onderzoeken van een installatie door het uitvoeren van een controle en zo nodig het beproeven van de werking en technische staat van de installatie, met als doel te bepalen of deze (nog) veilig te gebruiken is. Hierbij wordt niet direct beoordeeld of de installatie aan de geldende wetgeving en normering voldoet.

Keuring: het onderzoeken van een installatie door het uitvoeren van een controle en zo nodig het beproeven van de werking en technische staat van de installatie, met als doel te bepalen of deze (nog) veilig te gebruiken is. Hierbij wordt ook beoordeeld of de installatie aan de geldende wetgeving en normering voldoet.

Certificering: het onderzoeken door een uitgevoerde controle en verificatie van de ontwerpgegevens, berekeningen en documentatie. Tevens het onderzoeken van de installatie door het uitvoeren van een controle en zo nodig het beproeven van de werking en technische staat ervan, met als doel te bepalen of deze (nog) veilig te gebruiken is. Hierbij wordt ook beoordeeld of de installatie aan de geldende wetgeving en normering voldoet.

Kortom:

- inspectie is onderzoeken of een installatie nog veilig te gebruiken is;
- keuring is een inspectie plus de beoordeling of de installatie aan de voorschriften voldoet;
- certificering is een keuring plus de beoordeling van de ontwerp- en technische gegevens.

Wat zijn nu de installaties die in theaters en andere podia worden geïnspecteerd, gekeurd of gecertificeerd? Dit zijn de veelal mechanisch bewogen theaterinstallaties zoals decortrekken, orkest- en podiumheffers, punttrekken, werkbruggen en dergelijke. Dit zijn de 'arbeidsmiddelen' voor theatertechneici en artiesten. Hier is de volgende definitie nog van belang: onder arbeidsmiddelen verstaan we alle op de arbeidsplaats gebruikte machines, apparaten, gereedschappen en installaties.

Wettelijke verplichtingen

Wat is nu verplicht en op basis van welke wetgeving? Hierbij moeten we onderscheid maken tussen nieuw op te leveren en bestaande installaties. Nieuwe theaterinstallaties bevinden zich tot de ingebruikname in de zogenaamde 'handelsfase'. In deze fase is de wettelijke basis voor borging van de veiligheid de Warenwet, en meer specifiek het Warenwetbesluit machines. Volgens dit besluit dienen nieuwe machines, dus ook theaterinstallaties, te voldoen aan de Machinerichtlijn 2006/42/EG en hierin opgenomen overeenstemmingsprocedures. Bestaande theaterinstallaties bevinden zich in de zogenaamde 'gebruikersfase'. In deze fase wordt de wettelijke basis voor borging van de veiligheid gevormd door de Arbowet, de bijbehorende besluiten en regelingen en het Burgerlijk wetboek.

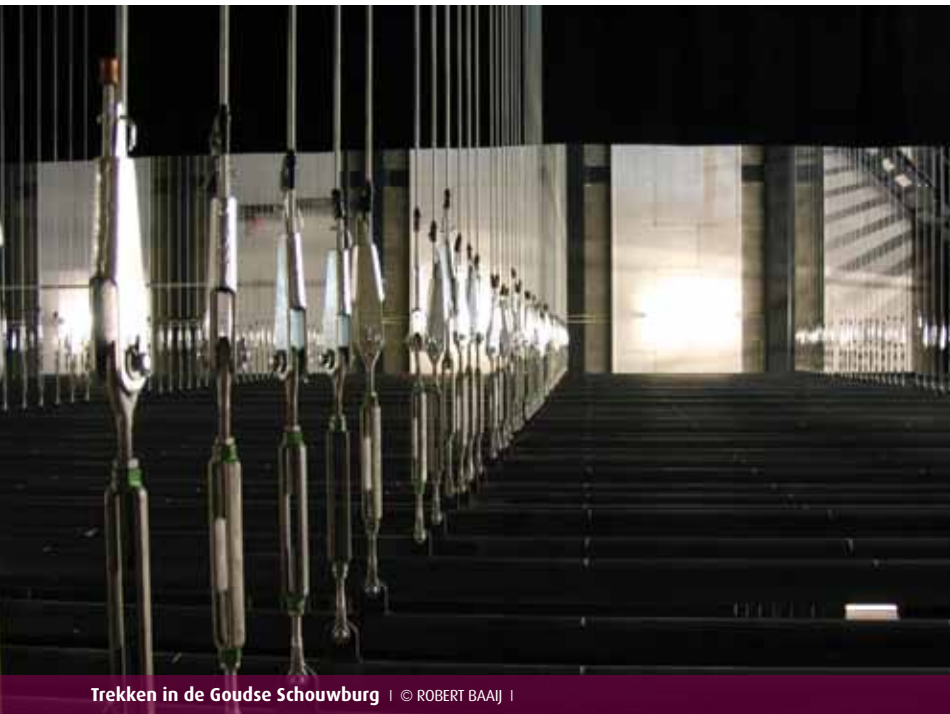
In de Arbowet en bijbehorende besluiten en regelingen zijn de rechten en plichten in de relatie werkgever-werknemer wettelijk vastgelegd, alsmede de eisen waaraan arbeidsmiddelen moeten voldoen (Richtlijn arbeidsmiddelen 2009/104/EG). Arbeidsmiddelen voorzien van een CE-markering voldoen gedeeltelijk hieraan. Alvorens een nieuw arbeidsmiddel ter beschikking te stellen, moet het getoetst worden aan de relevante eisen uit het arbeidsomstandighedenbesluit. In gebruik zijnde arbeidsmid-

delen, wel of niet CE-gemarkeerd, moeten regelmatig met behulp van een Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) aan de stand van de wetenschap worden getoetst en zo nodig worden aangepast. Artikel 7.4a van het Arbobesluit schrijft voor dat een arbeidsmiddel dat onderhevig is aan slijtage die de veiligheid kan verminderen, minimaal 1 x per jaar gekeurd of zo nodig beproefd moet worden. 'Keuring' kan hier zowel een inspectie als een keuring zijn volgens eerder genoemde definities. Het resultaat van deze inspectie dan wel keuring moet schriftelijk vastgelegd worden.

In het Burgerlijk Wetboek zijn onder andere de wettelijke verplichtingen van een eigenaar in relatie tot gebruikers en bezoekers (werknemers, publiek, enzovoort) vastgelegd, de zogenaamde zorgplicht. Dit kan men mede aantoonbaar maken door periodiek onderhoud, inspecties en/of keuringen uit te voeren en vast te leggen. Samenvattend, nieuwe theaterinstallaties moeten voldoen aan de Richtlijn machines 2006/42/EG. De werkgever moet zorg dragen voor een veilige werkplek. Om hier mede invulling aan te geven moeten bestaande theaterinstallaties ten minste 1 x per jaar aantoonbaar geïnspecteerd of gekeurd worden. De eigenaar van theaterinstallaties is verantwoordelijk voor veilige arbeidsmiddelen en omgeving.

Wie kan of mag wat doen?

Nieuwe theaterinstallaties dienen overeen te stemmen met de Richtlijn machines. De fabrikant beoordeelt zelf of de installatie overeenstemt met de richtlijn, legt dit vast in een EG-Verklaring van Overeenstemming en brengt dan de CE-markering aan. Hiermee is aan de wettelijke verplichting voldaan. Dit geldt voor bijna alle theaterinstallaties, behalve voor machines welke zijn opgenomen in bijlage IV van deze Richtlijn. Dit zijn machines met een verhoogd risico. In de podiumtechniek betreft dit hijs- en hefwerktuigen voor personenvervoer en/of goederen met een valgevaar van meer dan 3 meter ^(Noot 1). Alvorens deze installaties te voorzien van een CE-markering moeten deze installaties aanvullend zijn beoordeeld (EG-typeonderzoek ^(Noot 2)) door een onafhankelijke deskundige instantie, een zogenaamde Notified Body. ▶

Trekken in de Goudse Schouwburg | © ROBERT BAAIJ |

Bestaande theaterinstallaties moeten ten minste 1 x per jaar aantoonbaar geïnspecteerd of gekeurd worden. Dit moet volgens de wettekst gedaan worden door een 'deskundig natuurlijk persoon, rechtspersoon of instelling'. Het begrip 'deskundig' is hierin niet nader gedefinieerd. Een deskundige persoon heeft door ervaring en/of opleiding voldoende kennis van de betreffende installatie(s), zowel technisch als veiligheidstechnisch. Dit hoeft niet direct gecontroleerd en/of vastgelegd te worden maar moet zo nodig wel aantoonbaar zijn. Het risico bestaat dus dat een keuring/inspectie uitgevoerd kan worden door een niet of minder deskundig persoon en dat afwijkingen niet of onvoldoende gesignaleerd worden.

Handhaving

Op de juiste invulling van bovenstaande regelgeving wordt toegezien door de Arbeidsinspectie. De Arbeidsinspectie gebruikt de Arboret, beleidsregels en de branchespecifieke Arbocatalogi als grondslag voor de handhaving. Zij kan afwijkingen constateren en zal hierop handhaven. Afhankelijk van de afwijking kan dit een waarschuwing, bestuurlijke boete, stillegging van het werk of mogelijk strafvervolgging tot gevolg hebben.

Het Liftinstituut

Het Liftinstituut heeft jarenlange ervaring

met veiligheidskeuringen aan theaterinstallaties. Deze worden uitgevoerd aan de hand van checklijsten, gebaseerd op de Richtlijn machines en de Arboret en onderbouwd op basis van normeringen. De keuring bestaat uit administratieve, bouwkundige, statische en dynamische installatietechnische controles. In grote lijnen bestaan deze uit:

Administratieve controles

- Inventarisatie en vastlegging van installatiegegevens zoals aantallen, snelheden, werklasten.
- Aanwezig zijn en juistheid op hoofdlijnen van het constructiedossier op basis van de vereisten uit de Richtlijn machines.
- Aanwezig zijn en juistheid van verklaring van overeenstemming en aanwezigheid van CE-markeringen.
- Aanwezig zijn en controle op hoofdlijnen van gebruikershandleidingen, logboeken en onderhoudsvorschriften.
- Aanwezig zijn en in overeenstemming zijn van certificaten van hijsmiddelen.

Statische installatiecontroles

- Uitvoering, mate van slijtage en staat van onderhoud van mechanische delen van lieren en kabelgeleidingssystemen.
- Uitvoering en staat van onderhoud van de elektrische besturingscomponenten.
- Aanwezig zijn en juistheid van opschriften en waarschuwingenborden.

Dynamische installatiecontroles

- Betrouwbaar functioneren van alle elektrische veiligheden en contacten.
- Juiste werking van elektrische veiligheidschakelingen en functies.
- Steekproefsgewijs lastbeproeving, veiligheden met 110 procent van de nominale last, overlastsignalering en 125 procent statische belasting.
- Voldoende remwerking door middel van last, ook van een enkel remsegment van de normaliter dubbele remmen.

Arbo gerelateerde en bouwkundige controles

- Toetsing van veilige bereikbaarheid van werkplekken, m.b.t. trappen, ladders, doorgangen, verlichting.
- Aanwezig zijn van voldoende veilige vluchtmogelijkheden m.b.t. toegangen, en (nood) verlichting.
- Toetsing van het voldoende veilig zijn van werkplekken.
- Aanwezig zijn van relevante procedures en persoonlijke beschermingsmiddelen.

Naast het uitvoeren van veiligheidskeuringen heeft het Liftinstituut aan diverse theaterinstallaties een typeonderzoek uitgevoerd, dan wel een EG-typeonderzoek. Het Liftinstituut is een Notified Body voor onder andere Hijs- en hefwerktuigen voor het heffen van personen of van personen en goederen waarbij een gevaar voor een vrije val van meer dan 3 m bestaat. ◀

De auteurs zijn werkzaam bij het Liftinstituut. S. Villerius is Productspecialist Theaterinstallaties, C. van den Einden is Productmanager Machines en Hoger veiligheidskundige.

⁽¹⁾ Machines voor het verplaatsen van kunstenaars tijdens een optreden, zoals personen-vlieginstallaties, zijn van de Richtlijn machines uitgesloten en vallen onder de algemene werksfeer van de productwetgeving, Arboret en het Burgerlijk wetboek.

⁽²⁾ Een EG-typeonderzoek hoeft niet plaats te vinden indien een geharmoniseerde productnorm van toepassing is.